

HORIZÓ LINGÜÍSTIC 2027

**Informe sobre l'exercici de
competències normatives en
matèria lingüística pel govern
valencià (2015-2022). La llengua
pròpia en l'administració pública
valenciana**

Josep Ochoa

Professor Titular de Dret Administratiu a
la Universitat d'Alacant. Director de la
Càtedra de Bon Govern i Transparència

Index

1. Introducció	3
2. Usos institucionals i organització administrativa	5
2.1. Decret 62/2017, de 20 de maig, del Consell pel qual es regulen els usos institucionals i administratius de les llengües oficials en l'Administració de la Generalitat	5
2.2. L'Oficina de Garanties Lingüístiques	7
2.3. Altres accions reguladores en l'àmbit de l'organització administrativa	9
2.4. Valoració	9
3. Ocupació pública	11
3.1. Autoregulació dels càrrecs públics	11
3.2. El (mal anomenat) "requisit lingüístic". I la esperada Llei 4/2021, de 16 d'abril, de la Funció Pública Valenciana (LFPV)	12
4. Matèries de (forta) competència estatal	17
4.1. El personal al servei de l'Administració de Justícia integrants del poder judicial	17
4.2. Notaries i Registres	19
5. Contractació pública	24
6. Conclusions i propostes de <i>lege ferandae</i>	26
Bibliografia	28

1. Introducció

Aquest informe o estudi té per objecte analitzar l'acció reguladora en matèria lingüística de l'Administració Pública Valenciana en el període de govern 2015-2022, i destacar les mesures en l'ús institucional de la llengua pròpia, els aspectes organitzatius, els recursos humans i la contractació pública.

Donem per assumides totes les derivacions jurídiques del concepte de llengua oficial i pròpia, com va dir la STC 82/1986 de 26 de juny, doctrina reiterada en SSTC 83/1986 i 84/1986, les dues també de 26 de juny que, juntament amb la STC 123/1988, de 23 de juny formen el nucli essencial dels drets lingüístics. Com és sabut, la llengua és un pressupost formal de l'activitat administrativa, i també essencial per a externalitzar la voluntat (expressa) de l'Administració en què es tradueix tot acte administratiu, i per tant, una eina necessària de l'Administració Pública i del personal que la conforma.

Una part d'aquest informe ve referida als usos lingüístics en l'Administració Pública Valenciana, sense entrar en les derivacions del règim de la doble oficialitat i els drets subjectius de la ciutadania. En tot cas, sí que és necessari destacar que, deixant de costat l'actuació formalitzada dins d'un procediment administratiu, existeixen actuacions pròpiament materials o de prestació de servei per al personal de l'Administració o per a tercers, com a gestió de serveis públics: educatius, sanitaris i socials, en els quals la llengua té especial incidència i connecta amb l'anomenat "requisit lingüístic" en l'ocupació pública. Des d'ací es parteix a més que no ha d'admetre's cap excepció en els drets lingüístics de la ciutadania pel fet que aquests serveis públics es puguen prestar indirectament a través d'alguna de les figures de la Llei 9/2017 de 8 de novembre de Contractes del Sector Públic (LCSP), per la qual cosa caldrà referir un aspecte concret com el de la contractació pública lingüísticament responsable o de les clàusules lingüístiques en la contractació del sector públic.

En aquest estudi o informe (de resultat) es parteix que hi ha una varietat d'àmbits possibles d'intervenció en matèria lingüística per a les comunitats autònomes amb una altra llengua oficial juntament amb el castellà (NOGUEIRA, 2019: 47):

- A. Un nucli dur i originari que regula en primer terme l'esfera lligada a l'oficialitat i a la seua presència en l'àmbit públic (usos administratius, ocupació pública, educació). En el nostre cas no esmentarem les normes de l'àmbit educatiu per tenir substantivitat pròpia.
- B. Un segon cercle d'intervenció que amplia la normalització lingüística al tràfic jurídic-privat que regula aqueixos espais d'intervenció mixtos en els quals el poder públic incideix en l'àmbit socioeconòmic (contractació pública, activitats de foment amb incidència en l'economia). És necessari, en la mesura en què tenim normativa pròpia, destacar el paper de la contractació pública amb criteris lingüístics i les seues limitacions.
- C. Un tercer cercle de regulacions més estrictament lligades a l'àmbit privat (etiquetatge, relacions laborals...), en el qual tampoc entrem, però sí que descendirem a veure les accions referents a la llengua en el poder judicial, l'Administració de Justícia o els avanços en les oficines públiques com notaries i registres.

De tot l'anterior ens detindrem a veure la producció normativa del Govern Valencià en aquestes dues legislatures (2015-2022), i a destacar els referents normatius de rang reglamentari¹ per a després fer una valoració i, en el seu cas, alguna proposta de *lege ferenda* i tancar l'estudi amb una sèrie de conclusions.

Amb tot, és necessari destacar des de ja que una de la primeres accions, en aquest cas, legislatives (i feliçment molt primerenques del període que analitzem) va ser l'aprovació de la Llei 1/2016 de 26 de gener de derogació de la Llei 6/2015 de 2 d'abril, de la Generalitat de Reconeixement Protecció i Promoció de les Senyes d'Identitat del Poble Valencià que, entre altres, resitua de nou les competències de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua com a institució normativa del valencià, davant l'ambigu art. 7.4 de la Llei 6/2015 "secessionista" en termes lingüístics perquè el seu art. 7.3 deia que "el respecte a la llengua valenciana com a senyal d'identitat implica defensar la seua individualitat respecte a les altres llengües de l'Estat i el seu valor com a patrimoni propi i exclusiu (sic) del poble valencià". O el nefast, que vorejava la inconstitucionalitat, art. 22. 2, referit a la pèrdua de subvencions i reintegrament en cas que aquesta "[...] siga destinada a la realització d'una activitat o al compliment d'una finalitat, que manifestament suposen un greuge o menyspreu cap als senyals d'identitat del poble valencià (sic)". Mai una llei com aquella de derogació, d'article únic, va fer tant per la normalització lingüística al País Valencià.

¹ Tota la producció normativa es pot seguir semestralment en cadascun dels números de la *Revista de Llengua i Dret*.

2. Usos institucionals i organització administrativa

2.1. Decret 62/2017, de 20 de maig del Consell pel qual es regulen els usos institucionals i administratius de les llengües oficials en l'Administració de la Generalitat

L'aprovació de l'Estatut de 2006 (EA) en el seu article 12.2 afirma que: “tots els ciutadans tenen dret que les Administracions Públiques de la Generalitat tracten els seus assumptes de manera equitativa i imparcial i en un termini raonable i a gaudir de serveis públics de qualitat. Així mateix, els ciutadans valencians tindran dret a dirigir-se a l'Administració de la Comunitat Valenciana en qualsevol de les seues dues llengües oficials i a rebre resposta en la mateixa llengua utilitzada”.

D'una part, això connecta amb les preocupacions i exigències d'abast més general sobre el que siga aqueixa bona administració que es deriva de l'art. 41 de la Carta Europea Drets Fonamentals, ja que no serà una bona praxi administrativa i no hi haurà bona administració en sentit ampli si no es respecten els drets lingüístics de la ciutadania. Per això, el dret de no discriminació per raó de llengua va lligat al mandat de normalització de la llengua pròpia com a garantia d'ús normal de les dues llengües. En aquest sentit, el Decret 61/2017 de 12 de maig del Consell pel qual es regulen els usos institucionals i administratius de les llengües oficials en l'Administració de la Generalitat² sorgeix després de més de 40 anys de vigència de la Llei 4/1983 de 23 de novembre d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) i aspirava a ser (per fi) el reglament executiu que mai s'havia aprovat, amb la finalitat, com tot reglament de precisar la llei, de completar-la i, sobretot, de disposar del marc per a l'efectivitat dels drets consagrats en la LUEV.

Però aquesta norma va ser en bona part anul·lada pel Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, STSJCV 322/18 de 19 de juliol; STSJCV 330/2018 de 19 de juliol; STSJCV 333/2018 de 19 de juliol i abans STSJCV 319/2018 de 17 de juliol. Aquesta bateria de sentències anul·ladores han estat confirmades per STS 634/2020 de 2 de juny de 2020, a la qual ens remetem.

² Una valoració completa de la seua importància en BOIX (2020: 43 i s.), per a qui del contingut del Decret 61/2017, és manifest una visió i interpretació de la legislació vigent proactiva i tendent a restaurar un nivell d'ús efectiu del valencià equivalent al del castellà i plenament normalitzat, situació que està lluny de donar-se en l'actualitat. També cal vore MARZAL (2020).

Cal destacar que si el gruix del Decret 61/2017 de 12 de maig va ser anul·lat pel Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, en bona mesura en els motius anul·ladors llueix una regressiva jurisprudència que es deriva de la STC 31/2010 de 28 de juny de 2010, sobre l'Estatut de Catalunya i la que va seguir, entre altres, la STC 11/2018 de 8 de febrer, quan resumeix i reafirma la seua pròpia doctrina en declarar que “s’ha confirmat el principi que la regulació de la cooficialitat lingüística no pot imposar la primacia d’una de les llengües oficials en relació amb una altra, ni suposar una postergació o menyscapte d’alguna d’elles. Per tant, la cooficialitat ha de subjectar-se a un patró d’equilibri o igualtat entre llengües, de manera que en cap cas ha d’atorgar-se prevalença o preponderància d’una llengua sobre una altra”.

Resulta de l’anterior, diu el Tribunal Constitucional “que també les mesures per a garantir el respecte i protecció de la llengua pròpia tenen límits perquè ha d’admetre’s el risc que les disposicions que adopten les Comunitats Autònomes poden afectar l’ús de l’altra llengua cooficial i, d’aquesta manera, l’ordenació del pluralisme lingüístic que garanteixen la Constitució i els respectius Estatuts d’Autonomia. Així doncs, el foment i la promoció de l’aranès en tots els àmbits, com a mesura de política de normalització d’una llengua minoritària està sotmès a límits. Un de tals límits és que les mesures adoptades no han d’afectar la preservació de l’equilibri entre les llengües cooficials, que impedeix atribuir caràcter preferent a cap d’elles. En tal sentit assenyala la STC 165/2013, FJ 5, “des de la perspectiva constitucional, l’exercici de la potestat legislativa en matèria lingüística troba els seus límits en la necessària preservació de la garantia d’ús normal de les llengües cooficials i en la prohibició de mesures excloents, peyoratives o desproporcionades que impliquen un desequilibri per a alguna de les llengües oficials”. Doctrina arrellegada posteriorment en les SSTC 86/2017, FJ 6 ; 87/2017, FJ 11 , i 88/2017, FJ 5, totes elles de 4 de juliol >> (fonament de dret 14)”³.

La primera conseqüència de tot això és la dificultat a l’hora d’aprovar normes de normalització lingüística i el test que han de passar per a veure si suposen “mesures excloents, peyoratives o desproporcionades que impliquen un desequilibri per a alguna de les llengües oficials”, la qual cosa deixa en clara incertesa la legítima potestat reglamentària de l’Administració Valenciana, en mans de criteris de control judicial clarament regressius si han de protegir un bilingüisme a ultrança.

Contrasta la reacció judicial al País Valencià enfront d’una regulació quasi idèntica a la norma valenciana del 2017 que seguim, i per tant, legal avui dia al no haver sigut recorreguda, com la del Decret 49/2018 de 21 de desembre sobre l’ús de les llengües oficials en l’Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears que té preceptes similars als anul·lats en el nostre cas, com l’article 16.1: “en l’atenció als ciutadans, tant de manera presencial com telefònica i telemàtica, el personal al servei de l’Administració de la Comunitat Autònoma ha d’iniciar

³ TASA FUSTER (2021)

normalment la comunicació en català, sense perjudici del dret dels ciutadans a ser atesos en castellà”. Una formulació semblant és il·legal al País Valencià quan va ser regulada pel Decret 61/2017 esmentat.

Per tot això, en la mesura en què la llengua és un requisit essencial de l’activitat administrativa formalitzada i en tot procediment administratiu, com a punt d’inflexió evolutiva es planteja i s’assumeix la necessitat de comptar, la qual cosa no existeix al País Valencià, amb una llei de procediment administratiu com la Llei 26/2010 de 3 d’agost de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya (arts. 5, entre altres) o la més recent Llei 3/2022 de 12 de maig del Sector Públic Basc (art. 63 segons el qual el sector públic de la Comunitat Autònoma d’Euskadi orientarà la seua actuació al servei de la ciutadania i impulsarà la normalització de l’ús del basc en l’activitat administrativa”). O en un altre marc el correcte art. 13 de la Llei 4/2019 de 17 de juliol d’administració digital de Galícia, segons el qual *“1. En les relacions de la ciutadania amb el sector públic autonòmic per canals digitals, els continguts i serveis garantiran l’ús normal del gallec i castellà. Addicionalment podran incloure’s en altres llengües continguts o serveis per als quals es considere d’interès a fi d’aconseguir una millor difusió. 2. Els continguts i serveis digitals establiran el gallec com a llengua de contacte inicial. El castellà serà també llengua d’ús en els continguts i serveis digitals.*

Amb la finalitat de superar i actualitzar la Llei 5/1983 de 30 de desembre del Govern Valencià, per a qui hi ha suficient cobertura estatutària (arts. 49.1.1, 49.1.3 i art. 50.1) i no és menor argument, a fi d’elevat el rang sota el qual es regulen les normes lingüístiques per a l’Administració Pública Valenciana en la mesura en què les lleis no poden ser objecte de control pels tribunals de la jurisdicció contenciosa administrativa tal com didàcticament diu l’art. 47 de l’Estatut d’Autonomia.

En suma, es precisa una llei que pugui regular els aspectes d’ús institucional i procedimental de la llengua pròpia.

2.2. L’Oficina de Garanties Lingüístiques

El Decret 187/2017 de 24 de novembre del Consell va establir el funcionament de l’Oficina dels Drets lingüístics (ODL), regulació modificada i completada per l’article 136 de la Llei 8/2022 de Mesures fiscals, de Gestió administrativa i financera i Organització de la Generalitat. Açò constitueix una estructura organitzativa que “sorgeix de la necessitat que els poders públics posen a l’abast de la ciutadania un recurs de caràcter institucional especialitzat en l’atenció de casos de discriminació en matèria lingüística, que servisca de canal per a corregir els fets objecte de denúncia i que al mateix temps ajude a restablir en la societat la normalitat dels usos

que corresponen al valencià com a llengua oficial, és a dir, l'Oficina de Drets Lingüístics". Doncs bé, el que era una mesura lògica organitzativa-institucional que es podria connectar amb la mateixa LUEV, la qual cosa el Tribunal Suprem negarà, per a garantir possibles vulneracions als drets lingüístics, també va ser declarada il·legal i, en conseqüència, anul·lat bona part del decret que la regulava i del seu sentit per la STSJC/2020/22, de 22 de maig de 2020.

En aquesta resolució judicial s'analitzen les funcions atorgades per la norma reglamentària a la creada Oficina de Drets Lingüístics (ODL) de la Generalitat Valenciana, però que després d'anul·lar un total de dotze articles, ha debilitat la raó de ser de la disposició normativa. El Tribunal, després de reconèixer la naturalesa organitzativa de la norma per la qual es crea i regula el funcionament de l'ODL, així com la incidència i efectes de la seua actuació enfront de tercers, conclou que la decisió de creació d'aquest nou ens es troba en l'àmbit de la potestat d'autoorganització de l'Administració valenciana i no es produeix cap duplicitat organitzativa, però després d'admetre la legalitat de la creació de l'ODL, fa algunes consideracions d'oportunitat que superen el que ha de ser l'exercici de la potestat jurisdiccional i al que el TSJC/2020/22 ens té acostumats en més ocasions de les desitjables (MARZAL 2020), i acaba anul·lant bona part del Decret i la seua raó de ser.

El Tribunal Suprem, en la STS 357/2021 de 22 de novembre de 2021 va desestimar el recurs de cassació interposat per la Generalitat Valenciana davant la STSJC/2020/22 de 22 de maig de 2020, i valida la nul·litat de quasi tot el Decret 187/2017 de 24 de novembre, la qual cosa ha sigut fortament criticat per la doctrina⁴, en la mesura en què no va tindre en compte les experiències normatives i administratives semblants en altres comunitats autònomes, com Catalunya (2005 i 2019), Euskadi (2008) i les Illes Balears (2019), que tenen institucions similars amb un funcionament que avala els objectius marcats i el bon funcionament del mecanisme de garantia dels drets lingüístics que ja no tenim al País Valencià, com l'ODL. Davant la pregunta de si pot l'Oficina de Drets Lingüístics de la Generalitat Valenciana recuperar la seua capacitat de gestionar queixes, denúncies, reclamacions i suggeriments, la resposta ha de ser positiva, però necessitarà la cobertura d'una norma amb rang de llei que regule els procediments, les afectacions i garanties en la tramitació i gestió d'aquestes accions, i això pot provocar una mutació en les característiques de la gestió o, si més no, uns procediments diferents dels que duen a terme l'Oficina de Garanties Lingüístiques de Catalunya, l'Elebide basc o l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears (TASA, 2022).

⁴ Una anàlisi de com en altres casos s'han salvat a altres Comunitats Autònomes estructures semblants en POUJOLRÀS i PONS PARERA (2022), per als que "el TS hauria pogut fer una sentència més integradora, donant pautes interpretatives en la comprensió de la norma que hi donava la Generalitat Valenciana i avalant un mecanisme de garantia de drets que parteix de la conciliació i del suggeriment i assessorament. L'opció ha estat just la contrària: anul·lar directament o afectar la pràctica totalitat de l'articulat i posar en entredit una eina de garantia de drets amb experiència contrastada. TASA (2022), <https://eapc-rid.blog.gencat.cat/2022/02/24/oficina-de-drets-linguistics-de-la-generalitat-valenciana-despres-de-la-sentencia-1357-2021-del-tribunal-suprem-vicenta-tasa-fuster/>

2.3. Altres accions reguladores en l'àmbit de l'organització administrativa

Dins de les competències exclusives en matèria d'organització (art. 148.1.1 CE i art. 49.1.1 Estatut Autonomia) cal esmentar el Decret 28/2016 de 7 d'octubre del Consell, pel qual es regula la nova estructura de la Junta Qualificadora de Coneixements de València. També és destacable el Decret 73/2018 de 8 de juny del Consell la creació del Consell Social de les Llengües com a òrgan de participació social, estudi i assessorament en matèria de política lingüística del Consell, adscrit al departament amb competències en matèria de política lingüística (art. 1).

Per la seua part, el Decret 3/2019 de 8 de febrer del Consell de creació de la Xarxa Pública de Serveis Lingüístics Valencians, aquest cal relacionar-lo amb l'article 34 de la LUEV que permet al Govern Valencià assumir la direcció tècnica i la coordinació del procés d'ús i ensenyament del valencià assessorant totes les administracions públiques i particulars i prenent les mesures que calguen per a fomentar l'ús i l'extensió del valencià. El Decret té com a objecte crear i regular la Xarxa Pública de Serveis Lingüístics Valencians, determinar les actuacions dels serveis que la integren, establir els requisits i compromisos per a pertànyer-hi i regular el procediment d'adhesió i exclusió (art. 1). Així, es parteix del fet que la Xarxa Pública de Serveis Lingüístics Valencians és el conjunt organitzat d'entitats públiques titulars de serveis de planificació lingüística que té com finalitat crear un espai de treball i diàleg, així com també compta amb les sinergies adequades, que permeten compartir i intercanviar informació, experiències i interessos comuns als serveis lingüístics valencians amb la finalitat d'avançar en la normalització lingüística”.

2.4. Valoració

Les accions normatives de tipus reglamentari analitzades, que fet i fet prenen la seua justificació en el necessari desenvolupament de la LUEV, han topat amb una interpretació regressiva i restrictiva del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, sobretot en l'anul·lació del Decret 61/2017 de 20 de maig que era una norma essencial per a l'eficax exercici dels drets lingüístics per la ciutadania.

Era aquesta un regulació que, partint de la mateixa delimitació de zones de predomini lingüístic de la Llei 4/1983 (arts. 35 i 36), prenia com a punt de partida una més que correcta concreció de l'abast de l'oficialitat, que pren com a referent, com diu el mateix Decret 61/2017, el Decàleg d'Ares del Maestrat aprovat l'1 d'octubre de 2003 per la Comissió Interdepartamental per a l'aplicació de l'ús del valencià. Aquesta va acordar l'adopció d'unes pautes d'usos lingüístics amb l'objectiu d'impulsar l'ús del valencià en l'àmbit administratiu de la Generalitat d'una manera efectiva per a garantir sempre el respecte als drets individuals de les persones. Aquest document institucional

va ser ratificat mitjançant l'Acord de 16 de novembre de 2015 per la Comissió Interdepartamental per a l'Aplicació de l'Ús del Valencià, la qual assumeix el compromís de fer una regulació d'usos lingüístics. També està ratificat per l'Acord del Consell de 4 de desembre de 2015.

Per això, com direm en les conclusions, la capacitat reguladora de l'Administració Pública Valenciana via potestat reglamentària no sembla que pugui superar ara per ara el test del control judicial ordinari que du a terme el Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana o el Tribunal Suprem. Això suposa situar la nostra autonomia en una situació de desigualtat en la mesura en què hi ha regulacions idèntiques a les anul·lades, però que en altres Comunitats Autònomes estan plenament vigents, per exemple el Decret 49/2018 de 21 de desembre sobre l'ús de les llengües oficials en l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. O el Decret 179/2019 de 19 de novembre sobre normalització de l'ús institucional i administratiu de les llengües oficials en les institucions locals d'Euskadi que té la cobertura que cal prendre nota d'una llei, com és la Llei 2/2016 de 7 d'abril d'Institucions Locals al País Basc.

De la mateixa manera, la interpretació regressiva de la jurisprudència ha deixat en no res el Decret 187/2017 de 24 de novembre del Consell, pel qual es regula el funcionament de l'Oficina de Drets Lingüístics que era una estructura necessària.

Tot això aconsella una seriosa reflexió sobre l'instrument normatiu que ha de regular les qüestions lingüístiques del País Valencià, i que ha de valorar la necessitat que es regulen mitjançant lleis aspectes que a hores d'ara venen regulats per via reglamentària i que han trobat un mur infranquejable en la interpretació del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana.

3. Ocupació pública

3.1. Autoregulació dels càrrecs públics

Dins de les polítiques d'integritat institucional, n'hi ha una directament lligada al paper dels càrrecs públics del Consell en el foment de la llengua pròpia, com és l'art. 12 del Decret 56/2016 del Consell de 6 de maig, pel qual s'aprova el Codi de Bon Govern de la Generalitat, segons el qual: "1. Les persones incloses en l'àmbit d'aplicació del Codi assumeixen el seu compromís social amb el procés de normalització del valencià, amb l'objectiu d'estendre el seu ús i el seu coneixement, i la finalitat més àmplia de contribuir a la presa de consciència col·lectiva sobre la promoció del valencià en tots els àmbits socials i nivells d'intervenció ciutadana. 2. En les seues comunicacions, les persones subjectes a aquest codi fomentaren el valencià i respectaren la normativa lingüística de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua".

La regulació és escrupolosa amb els drets individuals dels alts càrrecs, però prioritza el deure de servei a la ciutadania, per dir-ho així, que es deriva d'una exigència de satisfacció de l'interès general concretat en aquest Codi de Bon Govern, la qual cosa va unit al respecte estatutari d'ús de la normativa del valencià que marca l'Acadèmia Valenciana de la Llengua com a institució de la Generalitat de caràcter públic. Té per funció determinar i elaborar, si escau, la normativa lingüística de l'idioma valencià, en la mesura en què la normativa lingüística de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua serà d'aplicació obligatòria en totes les administracions públiques de la Comunitat Valenciana (art. 41 Estatut).

3.2. El (mal anomenat) “requisit lingüístic”. I l’esperada Llei 4/2021 de 16 d’abril de la Funció Pública Valenciana (LFPV).

Un problema amb substantivitat pròpia, no resolt tampoc fins fa poc, i que deriva en extrems més complexos (i de pes), és el de la llengua en l’ocupació pública en general, ja que en l’àmbit docent i educatiu hem de partir del Decret 62/2002 de 25 d’abril del Govern Valencià pel qual es regula l’acreditació dels coneixements lingüístics per a l’accés i la provisió de llocs de treball en la funció pública docent no universitària. I en relació amb aquesta norma, cal anomenar l’Ordre 3/2020 de 6 de febrer de la Conselleria d’Educació, Cultura i Esport, per la qual es determina la competència lingüística necessària per a l’accés i l’exercici de la funció docent en el sistema educatiu valencià. No cal entrar en la necessitat d’aquesta regulació, ja que el mateix Decret 62/2002 de 25 d’abril, en el seu preàmbul es justifica tant en la CE de 1978, l’art. 7 de l’EA, l’art. 8 i 23 de la LUEV i, la norma clau aleshores que era la Llei 30/1984 de 2 d’agost de mesures per a la reforma de la funció pública.

El mateix legislador reconeix la norma com a fonamental per a la implantació dels programes d’ensenyament en valencià en el sentit que és bàsic que el professorat dels centres educatius de la Comunitat Valenciana tinga un bon domini oral i escrit dels idiomes oficials per a la transmissió de coneixements. En un marc general, la qüestió sobre la capacitació o requisit lingüístic en la funció pública des de sempre dista molt d’estar pacificada, i com a mostra tenim la STSJ de la Comunitat Valenciana de 31 de gener del 2003 que anul·lava la valoració dels llocs de treball i l’assignació de nivells de valencià a Ontinyent (València). És una qüestió que es torna molt problemàtica, i no podem entrar en ella, en el cas dels funcionaris d’habilitació nacional al servei de l’Administració Local.

Com se sap, no és una nova “la polèmica” que gravita al voltant de la regulació de les llengües oficials diferents del castellà en l’ocupació pública, que no s’ha d’oblidar connectar amb exigències constitucionals com l’article 103 i el principi d’eficàcia de l’administració pública i el principi de mèrit i capacitat en l’accés a la funció pública (art. 23. 2).

Deixant al marge les diferents lleis autonòmiques, el punt d’arrancada de la construcció jurisprudencial sobre la base del qual s’han anat veient diferents decisions i altres regulacions parteix una vegada més de la jurisprudència a partir de les SSTC 82/1986, 83/1986 de 26 de juny i la 84/1986 (ja referenciada), en què es generalitzava l’admissió de l’exigència com a mèrit i s’admetien com a principis el criteri de capacitat (per a casos concrets) i el de proporcionalitat. Per a arribar a la STC 46/1991 de 28 de febrer, es va va admetre que el coneixement d’una llengua poguera considerar-se com un criteri de capacitat, que va ser el punt d’inflexió en la doctrina del Tribunal Constitucional, en la mesura que, per primera vegada, es va admetre la licitud d’exigir de manera generalitzada uns certs coneixements obligatoris de les llengües autonòmiques per a l’ingrés en una administració.

D'acord amb aquesta doctrina, i no s'ha d'oblidar que la competència lingüística en el cas que ens ocupa està lligada als principis de mèrit i capacitat, permet l'extensió a l'administració justificada en el principi constitucional d'eficàcia i de bona administració. No s'ha d'oblidar tampoc que aquest fet connecta amb com fer efectiu el dret de l'art. 54.11 del Reial Decret legislatiu 5/2015 de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut Bàsic de l'Empleat públic, segons el qual se li pot demanar a un empleat públic que "garantisca l'atenció al ciutadà en la llengua que la sol·licite sempre que siga oficial en el territori". I aquest dret només pot ser efectiu amb el "reclutament dels empleats públics" amb perfils lingüístics i amb l'admissió del requisit lingüístic per a l'accés a la funció pública o, com a mínim, la seua consideració com a mèrit preferent a valorar en el corresponent concurs selectiu. Cal citar com a exemple d'aquest model l'art. 20 del Decret 3/2017 de 13 de gener del Consell, pel qual s'aprova el Reglament de selecció, provisió de llocs de treball i mobilitat del personal de la funció pública valenciana, dictat encara sota la Llei de la Funció Pública Valenciana de 2010, que regulava l'acreditació dels coneixements de valencià per les persones que hagen superat les proves selectives.

En canvi, la STSJCV 4775/2019, dictada el 19 de juliol de 2019, ha recordat la sòlida doctrina jurisprudencial (com diu la STSJCV 176/2018 d'11 d'abril, dictada en el recurs 355/2015, i la STSJCV 570/2017 de 26 de desembre), en la qual s'admet el coneixement del valencià com a requisit per a l'accés a la funció pública. En efecte, la STSJCV 4775/2019, en resoldre la impugnació de la base 7.1.2.2 de l'Ordre 16/2017, de 10 d'abril, per la qual es convoca el procediment selectiu d'ingrés al cos de professors d'arts plàstiques i disseny i es fixa el procediment per a l'acreditació del coneixement dels idiomes oficials de la Comunitat Valenciana, admet l'exigència d'aquest requisit com a condicionant per a l'accés a la funció pública (MARZAL: 2019).

La recent LFPV suposa, per a bé, un gran canvi. Ens diu en la seua Exposició de Motius que "regula de manera flexible la manera en la qual la ciutadania pot comptar amb un personal empleat públic competent en les dues llengües oficials i capacitat mitjançant cursos selectius", la qual cosa és certa conforme a l'art. 62.1 que diu que són requisits generals de participació en els procediments selectius els següents aspectes: ".....g) acreditar la competència lingüística en els coneixements de valencià que es determine reglamentàriament i respectar el principi de proporcionalitat i adequació entre el nivell d'exigència i les funcions corresponents".

La Llei acull, ni més ni menys, un escrupolós respecte de la legalitat vigent, ja que la jurisprudència exigeix la "proporcionalitat i adequació" al lloc de treball a l'hora d'exigir un nivell de llengua que no siga el castellà. Però la LFPV va confiar en el desenvolupament reglamentari encara no aprovat⁵ perquè en el termini d'un any des de la seua entrada en vigor s'aprovarà, a proposta de la conselleria competent en matèria de funció pública, la disposició

⁵ https://dogv.gva.es/datos/2022/11/29/pdf/2022_11355.pdf

reglamentària que determine, respectant, en tot cas, els **principis de proporcionalitat i adequació a les funcions corresponents**, previstos en l'article 62.1. g).

No procedeix, doncs, entrar en aquestes reflexions o en les diferències d'ordre jurídic entre les diferents forces polítiques del Consell que s'estenen a la possibilitat de reduir o excloure determinats col·lectius, com ara el personal sanitari, de l'aplicació del que es preveu en aquesta. He de dir que no compartisc aquesta possibilitat de reducció o exclusió perquè, fet i fet, en aquesta matèria sempre hi ha un conflicte entre els diversos drets o interessos generals en contraposició: els individuals dels empleats públics i els de la ciutadania pel que fa al respecte dels drets lingüístics en els serveis públics. I entenc que els de la ciutadania prevalen sobre els dels empleats públics, en la mesura que, a vegades, s'oblida l'art. 8.1 del Reial Decret Legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre, que diu que "són empleats públics els qui exerceixen funcions retribuïdes en les Administracions Públiques al servei dels interessos generals" i el respecte als drets dimanants del règim de l'oficialitat és un interès general que han de protegir i respectar tots els empleats públics. Cosa que es reforça pel fet que estem davant d'una relació d'especial subjecció com la dels funcionaris públics que són aquells que estan vinculats a una Administració Pública per una relació estatutària regulada pel Dret Administratiu per a l'acompliment de serveis professionals retribuïts de caràcter permanent.

Dit d'una altra manera, sense difuminar-los del tot, els empleats públics tenen una sèrie de drets (i de deures) que es defineixen per la relació de serveis que presten en l'Administració Pública i per a la ciutadania. Sota els principis que ha de respectar tota Administració Pública estan, entre d'altres, els de l'art. 3.1 a) de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de Règim Jurídic del Sector Públic que imposa el "servei efectiu als ciutadans"; i si allò "efectiu" és allò "real", i allò "vertader", una cosa que "es nota i produeix efectes", no veig com si no amb la generalització del requisit lingüístic als empleats públics es podrà fer efectiu, que no s'oblidi el dret d'opció lingüística que assenyalava l'art. 9.2 EA segons el qual "els ciutadans valencians tindran dret a dirigir-se a l'Administració de la Comunitat Valenciana en qualsevol de les seues dues llengües oficials i a rebre resposta en la mateixa llengua utilitzada". Díficilment, insistisc, es podrà obtenir una resposta en valencià davant de l'Administració autonòmica, i l'Estatut no la limita a col·lectius o serveis concrets, si els que serveixen a l'administració, per tant a la ciutadania, no són capaços d'atendre en valencià una persona usuària d'un servei públic. D'ahí també prové la importància d'una norma com el citat Decret d'usos lingüístics.

Per això, és sabut que hi ha un cert marge de regulació, dins dels paràmetres que deriven en les Comunitats Autònomes bilingües, per a exigir el coneixement de totes dues llengües oficials per a accedir, almenys, a determinades places de funcionaris i considerar en general com a mèrit (preferent) el nivell de coneixement d'aquestes. I aquesta modulació s'ha de fer segons el que s'ha dit abans i posant el focus en els drets de la ciutadania que usa els serveis

públics, més enllà dels propis d'un procediment administratiu, garantit entre d'altres per l'art. 13 c) 15 i 53 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques, per la qual cosa s'admet com conforme a la Constitució (i als Estatuts d'Autonomia) que en aqueixes comunitats no s'impose, excepte excepcions, el requisit del coneixement de la llengua per a l'accés a la funció pública⁶, com destaca l'Informe per a la reforma de la Funció Pública Valenciana⁷.

En aquest sentit, va dir ja la STC 253/2005, 15 de novembre que: «cal recordar que en punt a l'adequació de l'exigència del coneixement de la llengua autonòmica cooficial per a l'acompliment de llocs de treball pels funcionaris al servei de l'Administració de Justícia,..., la qüestió essencial a valorar és "la de la **proporcionalitat** d'aqueixa exigència, en funció del tipus i nivell de la funció o lloc a exercir, que ve imposada per l'art. 23.2 CE, perquè seria contrari al dret a la igualtat en l'accés a la funció pública, exigir un nivell de coneixement del català sense cap relació amb la capacitat requerida per a exercir la funció que es tracte. Certament una aplicació desproporcionada del precepte legal podria portar a resultats discriminatoris, contraris tant a l'art. 14 com a l'art. 23.2CE. Per consegüent, en tant que en les concretes convocatòries dels concursos o oposicions d'accés als cossos i escales o places de la funció pública de la Generalitat no s'utilitze l'exigència de coneixement del català de manera desraonada i desproporcionada que impedeix l'accés a la seua funció pública de determinats ciutadans espanyols, no es vulnerarà la igualtat reconeguda per l'art. 23.2CE (STC 46/1991, de 28 de febrer, fj4)"», ja que com assumeix la jurisprudència (STS 22 de juliol de 1996, 10 d'octubre de 1998, 6 de juny de 1999, 20 de gener de 2000, 6 de març de 2006, 26 de setembre de 2012 i 24 de febrer de 2013), perquè aquest requisit tinga caràcter eliminatori en el procediment d'accés, ha de vincular-se a la utilització per la ciutadania de les llengües cooficials", la qual cosa estime que succeeix, per descomptat, en les zones en què existisca un predomini de la població que utilitze normalment aqueixes llengües en les seues relacions amb l'Administració, cosa que sense cap dubte és el nostre cas, almenys en els municipis de predomini lingüístic valencià, en terminologia de la LUEV.

La mateixa comissió per a la reforma de la LFVP dirà, sense apel·lació possible, que "la qüestió d'exigir o no el coneixement del valencià com a requisit general per a l'accés a la funció pública és, més que tècnica o jurídica, pròpiament política, perquè està estretament lligada als valors,

⁶ Prenc la referència de l'Informe que es cita després.

⁷ https://justicia.gva.es/documents/19317797/163586359/informe+modificaci%C3%B3n+Llei+102010_CASTI.pdf/99ec14c8-4738-4ca7-92c6-85f5d2817895 Informe que no esmenta la llengua en l'ocupació pública quan parla del "perfil de competències professionals" que defineix com "l'expressió dels coneixements, experiències, destreses, capacitats i comportaments exigits per a un acompliment adequat del lloc de treball (pag. 91)", o en dir que "la noció de competència professional integra així tant coneixements com capacitats, habilitats i comportaments considerats necessaris per al treball". Perquè no hi ha dubte que una capacitat és la lingüística, bàsica per a garantir els drets de la ciutadania en les seues relacions amb les Administracions Públiques i, entre ells, el dret d'opció lingüística de l'art. 9 EA, com s'ha dit. En canvi (pag. 108-112) sí que fa una anàlisi legal i de les propostes d'exigència del valencià en l'ocupació pública que al final van tenir la seua plasmació en la LFPV, deixant clar que sota la llei anterior (2010) el coneixement del valencià no era un requisit «d'accés» a la funció pública, però sí un requisit o condició «d'exercici» d'aquesta.

principis i models socials que resulten preferibles o majoritàriament secundats. Dit siga sense perjudici de la conveniència d'aconseguir el major consens polític i social sobre aquest tema, perquè és el que pot assegurar l'estabilitat de la legislació aplicable (pàg. 112 Informe que seguim).

Plantejat en aqueixos termes procedeix assumir com a molt raonable l'opció del legislador valencià en la Llei 4/2021, de 16 d'abril, però no en canvi la deriva que puga suposar el Reglament de desenvolupament si es manté en la tònica que només per a l'alt funcionari de la Generalitat Valenciana (A1 i A2) se li exigirà el nivell C1, si bé no hem tingut accés a la regulació última, encara no aprovada.

4. Matèries de (forta) competència estatal

4.1. El personal al servei de l'Administració de Justícia integrants del poder judicial

Com assenyalava l'Informe per a la reforma de la Funció Pública Valenciana (pàg. 41) el personal funcionari al servei de l'Administració de Justícia s'integra en l'anomenada «administració de l'Administració de Justícia», en la mesura en què depenga de la Generalitat. Ací existeix una clara jurisprudència constitucional (SSTC 56/1990 i 173/2014), segons la qual la competència legislativa per a regular el seu estatut o règim jurídic és exclusiva de l'Estat, conforme a l'art. 122 de la CE. Així s'ha precisat fins i tot en el cas d'aquelles Comunitats Autònomes l'Estatut de les quals preveu que tenen competència «normativa» en la matèria (Catalunya, Andalusia), havent assenyalat el Tribunal Constitucional que aquesta competència no és mai legislativa, sinó com a màxim reglamentària (SSTC 31/2010 i 109/2011), entre altres coses perquè es tracta de Cossos Nacionals en tot cas, com disposa hui l'article 470.2 de la Llei orgànica del Poder Judicial (LOPJ). De fet, els cossos d'aquest personal de l'Administració de Justícia tenen els seus propis reglaments estatals, que desenvolupen les disposicions de la LOPJ.

Com és sabut, l'art. 231 de la LOPJ va disposar que: "1. En totes les actuacions judicials, els Jutges, Magistrats, Fiscals, Secretaris i altres funcionaris de Jutjats i Tribunals usaran el castellà, llengua oficial de l'Estat. 2. Els Jutges, Magistrats, Fiscals, Secretaris i altres funcionaris de Jutjats i Tribunals podran usar també la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma, si cap de les parts s'oposara, al·legant desconeixement d'ella que poguera produir indefensió. 3. Les parts, els seus representants i els qui els dirigeixen, així com els testimonis i pèrits, podran utilitzar la llengua que siga també oficial en la Comunitat Autònoma en el territori on tinguen lloc les actuacions judicials, tant en manifestacions orals com escrites. 4. Les actuacions judicials realitzades i els documents presentats en l'idioma oficial d'una Comunitat Autònoma tindran, sense necessitat de traducció al castellà, plena validesa i eficàcia. D'ofici es procedirà a la seua traducció quan hagen de fer efecte fora de la jurisdicció dels òrgans judicials situats

en la Comunitat Autònoma, excepte si es tracta de Comunitats Autònomes amb llengua oficial pròpia coincident. També es procedirà a la seua traducció quan així ho disposen les lleis o a instàncies de part que al·legue indefensió”.

El número 4 de l'article 231 redactat per l'article 8.3 de la L.O. 16/1994, 8 novembre, per la qual es reforma la L.O. 6/1985, d'1 de juliol, del Poder Judicial («BOE» 9 novembre). I la i la STC 105/2000, 13 abril, declara que l'article 8.3 de la L.O. 16/1994, 8 novembre, pel qual es dona nova redacció a l'article 231.4 de la Llei orgànica del Poder Judicial, no és inconstitucional interpretat en el sentit indicat en l'últim paràgraf del fonament jurídic 12, que estableix que: «la substitució de la facultat judicial incondicionada de traducció que estava continguda en l'anterior redacció del precepte (...) per una remissió a altres disposicions legislatives no impedeix que els Jutges i Magistrats, després de l'entrada en vigor la Llei 16/1994, puguen i hagen d'ordenar la traducció d'un escrit o document redactat en una llengua oficial autonòmica quan això siga necessari per a complir la funció jurisdiccional (art. 117.1 i 3 CE) de proporcionar a tots la tutela judicial efectiva, com exigeix el principi proclamat en l'art. 24.1 CE. Interpretat així, l'art. 231.4 LOPJ no s'oposa als arts. 3, 117.1 i 149.1.5 CE» («BOE» 18 maig).

En tot cas, des d'ací es deriva el règim de l'ús de llengües oficials diferents del castellà en l'Administració de Justícia, en el nostre cas, en el territori valencià amb l'art. 35.1 EA segons el qual *“a instància de la Generalitat, l'òrgan competent convocarà els concursos i oposicions per a cobrir les places vacants de Magistrats, Jutges, Secretaris Judicials i la resta de personal al servici de l'Administració de Justícia, d'acord amb el que disposa la Llei Orgànica del Poder Judicial. En aquesta resolució es tindrà en compte la seua especialització en el Dret civil foral valencià i el coneixement de l'idioma valencià”*⁸.

Extrem aquest que remet a les friccions en el cas de l'exigència de la llengua pròpia en l'àmbit del poder judicial, sota els estrets marges de la LOPJ, però que té un millor acabat en el cas de l'Estatut català. Però poc o res s'ha avançat en aquest extrem al País Valencià més enllà de la Resolució de 9 de setembre de 2016 (DOGV núm. 7872, de 13 de setembre), del Director General de Relacions amb les Corts, per la qual es disposa la publicació del conveni entre el Ministeri de Justícia i la Generalitat per a la realització de les proves d'accés a la professió d'advocat i procurador en llengua cooficial. Del que no hi ha dubte és que en aquesta matèria es precisa d'una acció més decidida de l'Administració General de l'Estat que és la que té les competències fortes.

⁸ Una expressió semblant usa l'article 4.3 de la LLei 2/2021, de 26 de marzo, del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, al dir que deu “conèixer els dos idiomes oficials de la Comunitat Valenciana”.

4.2. Notaries i Registres

Poc s'ha avançat en el període que analitzem, i s'insisteix que estem davant matèries de regulació estatal forta, a l'hora de fer efectiva la previsió de l'art. 58.2 EA segons el qual *“per a la provisió de Notaries, els candidats seran admesos en igualtat de drets, tant si exercixen en el territori de la Comunitat Valenciana com si ho fan en la resta d'Espanya. En cap cas podrà establir-se l'excepció de naturalesa o de residència. Els Notaris hauran de garantir l'ús del valencià en l'exercici de la seua funció en l'àmbit de la Comunitat Valenciana de conformitat amb els normes del present Estatut”*.

Com ja vaig dir en unes altres ocasions (OCHOA, 2008) el legislador valencià fa gala d'una pobra tècnica legislativa, ja que cal interpretar què significa que *“els Notaris hauran de garantir l'ús del valencià en l'exercici de la seua funció en l'àmbit de la Comunitat Valenciana de conformitat amb les normes d'aquest Estatut”*. I si d'això, s'inferix que els notaris han de respectar el dret d'opció lingüística quant a la presentació de documents, aquesta sola conseqüència és poca, perquè aquesta formulació, que a la fi no pot significar més que s'ha de respectar el dret a usar el valencià en documents notariaus, s'ha de posar en relació amb l'art. 6 de l'Estatut i amb l'art. 12 que diuen més o menys el mateix. I dir tan sols açò és com no dir res, tot i que és més del que deia l'Estatut del 1982, ja que és possible hui en dia l'acord amb la legislació estatal i els estrets condicionants de la LUEV de 1983 fer ús del valencià a les notaries.

En canvi, sorprén que el redactor de l'Estatut no faça cap referència als registres públics ni als registradors. Al contrari, l'art. 33 i 147 de la Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya és molt més directe, clar i garantista des del punt de vista dels drets lingüístics en posar el focus d'atenció just en el dret d'opció lingüística de la ciutadania i el connecta amb el coneixement adequat o suficient del català per a exercir les funcions del càrrec o lloc de treball.

A) Article 33. Drets lingüístics davant de les Administracions públiques i les institucions estatals. 1. Els ciutadans tenen el dret d'opció lingüística. En les relacions amb les institucions, les organitzacions i les Administracions públiques a Catalunya, totes les persones tenen dret a utilitzar la llengua oficial que trien. Aquest dret obliga a les institucions, organitzacions i Administracions públiques, inclosa l'Administració electoral a Catalunya, i, en general, a les entitats privades que depenen d'aquestes quan exercixen funcions públiques.

2. Totes les persones, en les relacions amb l'Administració de Justícia, el Ministeri Fiscal, el notariat i els registres públics tenen dret a utilitzar la llengua oficial que trien en totes les actuacions judicials, notariaus i registrals, i a rebre tota la documentació oficial emesa a Catalunya en la llengua sol·licitada, sense que puguen patir indefensió ni dilacions indegudes a causa de la llengua utilitzada, ni se'ls puga exigir cap tipus de traducció.

3. Per a garantir el dret d'opció lingüística, els jutges i els magistrats, els fiscals, els notaris, els registradors de la propietat i mercantils, els encarregats del Registre Civil i el personal al servici de l'Administració de Justícia, per a prestar els seus servicis a Catalunya, han d'acreditar, en la forma establida en els lleis, que tenen un nivell de coneixement adequat i suficient de les llengües oficials, que els fa aptes per a exercir les funcions pròpies del seu càrrec o el seu lloc de treball.

4. Per a garantir el dret d'opció lingüística, l'Administració de l'Estat situada a Catalunya ha d'acreditar que el personal al seu servici té un nivell de coneixement adequat i suficient de les dues llengües oficials, la qual cosa el fa apte per a exercir les funcions pròpies del seu lloc de treball.

5. Els ciutadans de Catalunya tenen el dret a relacionar-se per escrit en català amb els òrgans constitucionals i amb els òrgans jurisdiccionals d'àmbit estatal, d'acord amb el procediment establít per la legislació corresponent. Estes institucions han d'atendre i han de tramitar els escrits presentats en català que tindran, en tot cas, plena eficàcia jurídica.

Article 147. Notariat i registres públics.

1. Correspon a la Generalitat de Catalunya, en matèria de notaries i registres públics de la propietat, mercantils i de béns mobles, la competència executiva que inclou en tot cas: a) El nomenament dels notaris i els registradors de la propietat, mercantils i de béns mobles, per mitjà de la convocatòria, administració i resolució dels oposicions lliures i restringides i dels concursos que ha de convocar i dur a terme fins a la formalització dels nomenaments. Per a la provisió de les notaries i dels registres, els candidats han de ser admesos en igualtat de drets i han d'acreditar el coneixement de la llengua i del dret catalans en la forma i amb l'abast que establixen l'Estatut i les lleis.

I si bé alguns d'aquests preceptes van ser objecte d'un recurs d'inconstitucionalitat en el seu dia, com direm tot seguit, és evident que el legislador català sí que reconeix drets i al mateix temps arbitra mesures per a la seua salvaguarda i preveu mitjans per a garantir aqueix dret d'opció, que pot passar d'alguna manera perquè es garantisca que notaris i registradors puguen acreditar eixe coneixement del valencià; o que les seues oficines s'estructuren de manera que siguen compatibles amb els drets lingüístics dels ciutadans.

La STC 31/2010, de 28 de juny de 2010 que va resoldre el recurs contra l'Estatut català va salvar la constitucionalitat d'eixos preceptes i altres relacionats al dir que:

“La impugnació d'aquest precepte estatutari en l'extrem relatiu al deure d'acreditar el coneixement del català per a la provisió de places de notaris i registradors que han d'exercir-se a Catalunya, examinada de manera conjunta amb la correlativa formulada respecte de magistrats, jutges i fiscals, ja ha sigut resolta en sentit negatiu en el fonament jurídic 21, al qual procedeix remetre's.

Cal assenyalar un altre punt respecte del deure d'acreditar el coneixement del dret català per part dels registradors i notaris per a aqueixa provisió de llocs a Catalunya, doncs, com ja vam

dir en el fonament jurídic 51, **aquesta prescripció no deixa de ser una legítima pretensió del legislador estatutari per a la defensa i promoció d'aquell dret, que ha de ser instrumentat pel legislador estatal amb plena llibertat.**

L'apartat 1 lletra b) atribueix a la Generalitat com a potestat «executiva» la «participació en l'elaboració dels programes d'accés» als cossos de notaris i registradors «a l'efecte d'acreditar el coneixement del català». Es tracta, una vegada més, d'una previsió estatutària de participació que, afirmada en la seua dimensió executiva, no condiona de cap manera (en els termes del FJ 111) la competència estatal per a l'elaboració dels programes d'accés a aquests cossos.

Finalment, l'art. 147.1 c) EAC reconeix la competència executiva de la Generalitat sobre «l'establiment de les demarcacions notariales i registrals, inclosa la determinació dels districtes hipotecaris i dels districtes de competència territorial dels notaris.» Així mateix, és aquesta una potestat autonòmica de caràcter executiu que plasmarà en el territori de Catalunya els criteris de demarcació que fixe la legislació de l'Estat (art. 149.1.8 i 18 CE), la qual podrà tenir el grau d'exhaustivitat que resulte procedent, i l'Estat podrà retenir per a si les actuacions concretes en l'àmbit de la coordinació i de l'execució que siguen necessàries per a l'adequada aplicació d'aquests criteris.

Atenent a tot l'anterior, ha de ser desestimada la impugnació de l'art. 147.1 EAC”.

També en les Illes Balears es va anar més lluny que en el cas valencià ja que la Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears ho estableix d'una altra manera no tan directa com en el cas català, però va més enllà del valencià. Així, l'article 99.2 diu que: “els notaris, els registradors de la propietat, mercantils i de béns mobles seran anomenats per la Comunitat Autònoma de conformitat amb les lleis de l'Estat. Per a la provisió d'aquestes places seran **mèrits preferents** l'especialització en Dret Civil de les Illes Balears i el coneixement de la llengua catalana. En cap cas podrà establir-se l'excepció de naturalesa i veïnat”.

Les limitacions assenyalades deixen en evidència l'estret marge normatiu quant a l'ús del valencià en notaries i registres, però la competència estatal en la matèria no és obstacle per a una acció més decidida, com permet la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, segons allò previst en l'article 10.

Malgrat tot, seria recomanable una acció més directa de la Generalitat Valenciana per a impulsar la normalització de l'ús del valencià en oficines i despatxos dels fedataris públics i dels registres públics, com a desenvolupament directe de l'Estatut de 2006. Caldrien mesures en la línia de l'article 27 del Decret Decret 204/1998, de 30 de juliol, sobre l'ús de la llengua catalana en documents notariales que diu que: “les escriptures públiques atorgades per

l'Administració de la Comunitat Autònoma s'han de redactar en català, sense perjudici que es redactin també en castellà si ho sol·licita l'altra part". O la de l'art. 29 segons el qual "1. Les comunicacions adreçades a l'Administració de justícia s'han de fer en català quan es tracti d'òrgans judicials radicats a les Illes Balears o a l'àmbit lingüístic català. 2. Els advocats i els representants legals de l'Administració han d'emprar normalment el català en les seves actuacions de caràcter processal davant els òrgans judicials radicats a les Illes Balears o dins l'àmbit lingüístic català".

En tot cas, cal destacar que al País Valencià, el Col·legi Notarial té un Conveni amb la Generalitat Valenciana per a promocionar l'ús del valencià en l'àmbit notarial, i s'ha creat una oficina de promoció i assessorament lingüístic encarregada de proporcionar a les notaries, entre altres coses, traduccions al valencià d'escriptures notariales. D'aquesta manera, qualsevol persona que desitge signar la seua escriptura en valencià, no ha de sol·licitar-la en la seua notaria, que al seu torn podrà recórrer a aquest servei col·legial de manera totalment gratuïta⁹. Però al País Valencià no tenim una norma com l'esmentat Decret 204/1998, de 30 de juliol que connecta amb la pertinent habilitació legal de la Llei 1/1998, de 7 de gener de Política Lingüística, ni tan sols ens acostem a formulacions com la de les Illes Balears de considerar com a mèrit preferent el coneixement de la llengua oficial, menys exigent que deure acreditar tal coneixement, com en el cas de Catalunya.

El punt de partida és de nou insuficient, però no ve d'ara, sinó de la LUEV que només va acollir que sent el valencià llengua oficial està el dret a usar-lo per escrit tant en les relacions privades com en les relacions amb les instàncies públiques (art. 2), la qual cosa que va unida a las previsions dels l'art. 13 i 14. I és la conjunció de l'art. 13.1 de la LUEV i de l'art. 14 que permeten, d'una part, que tots els documents públics es facen en valencià o en castellà a indicació de l'atorgant i, si en són més en la que triaran de comú acord; i que *"els assentaments que s'hagen de realitzar a qualsevol Registre Públic es faran en la llengua oficial sol·licitada per l'interessat o els interessats de comú acord. Si no se sol·licitara cap llengua en particular es farà en la que s'haja declarat, atorgat o redactat el document a assentar"*; ja que aquest precepte no identifica quins són aquells registres. Entenc que si bé l'Administració autonòmica no és competent per a regular la llengua en el Registre Civil, el Registre Mercantil i el Registre de la Propietat, o altres com el Registre de la Propietat Intel·lectual en els quals cal tindre en compte la legislació estatal, en la qual no podem entrar.(OCHOA, 2008).

Impulsar l'ús del valencià en les notaries és bàsic donades les funcions públiques que els corresponen als notaris, i per això usar les llengües distintes del castellà en documents que tenen accés a les notaries és essencial per a parlar d'una certa normalitat d'aqueixes altres llengües, perquè la documentació que el notari pot autoritzar és molt diversa i té incidència en moltes actuacions en la vida ordinària dels valencians, raó per la qual la normalitat de la

⁹ <https://valencia.notariado.org/portal/promocion-del-uso-del-valenciano>

llengua pròpia passaria per donar un major impuls i afavorir la col·laboració entre les distintes administracions involucrades i facilitar mitjans als notaris quant a la possible traducció de documents en les oficines o promoure la formació de cursos per als empleats, etc. I d'ací que si la funció pública notarial serveix a la seguretat jurídica, que la mateixa quede garantida en la llengua pròpia del valencians és de summa importància per a poder parlar d'una certa normalitat de l'ús social del valencià, si bé fa alta d'estadístiques fefaents, pareix que l'ús del valencià en aquest sector és merament testimonial.

5. Contractació pública¹⁰

La contractació pública estratègica o contractació pública socialment responsable pot ser entesa com aquella que possibilita la inclusió de clàusules ambientals i socials en el procediment contractual, la qual cosa consagra definitivament la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de Contractes del Sector Públic (LCSP), sempre que quede vinculada a l'objecte del contracte. És un tema ben conegut per la doctrina¹¹ que no presenta perfils problemàtics, però sí que els té, o sembla tenir-los, exigir clàusules lingüístiques en la contractació pública, que entenc que cal veure com una finalitat *grosso modo* de la política de normalització lingüística fins i tot sent aquesta una fi en si mateix, la qual cosa no és tasca que trobe fàcil acomodament en l'Ordenament Jurídic estatal, però té un marc més clar en el valencià. Amb la qüestió afegida que la incorporació de clàusules lingüístiques a la concepció i desenvolupament dels contractes públics constitueix un material altament inflamable (A MOEDO: 2018: 22).

La qüestió va lligada a l'exigència de clàusules lingüístiques vinculades a l'objecte del contracte, i al fet de si la persona (natural o jurídica) que és seleccionada en un procediment contractual i/o el personal al seu servei que executa el contracte, pot garantir el dret a l'ús (i en el seu cas atendre) en valencià com a llengua oficial; més enllà del seu ús -no problemàtic- com a llengua del procediment que possibilita l'art. 15 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, de Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques i la mateixa legislació lingüística valenciana que es deriva de la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià.

Però és la cobertura que atorga la nova Llei 18/2018, de 13 de juliol, de Foment de la Responsabilitat Social a la Comunitat Valenciana (LFRS) la que marca el canvi en l'art. 12.1 molt clar i directe en dir que: *“les administracions públiques usaran la contractació pública com a instrument estratègic per a incorporar en els plecs de contractació criteris socials,*

¹⁰ Em remet al meu treball del qual trac les idees bàsiques https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/112978/1/ochoa_les-clausules-linguistiques-en-la-contractacio-publica.pdf

¹¹ És molt abundant la bibliografia que va lligada, evidentment, a l'estudi de la contractació pública però en aquest tema específic són pocs els treballs d'AMOEDO-SOUTO (2018, 2017).

ambientals, ètics, de transparència i els derivats d'altres polítiques públiques, en el marc de la normativa bàsica estatal en matèria de contractes públics". Aqueixa referència a "**altres polítiques públiques**" és la que obrirà la via a exigir clàusules contractuals més enllà de les nominades socials o ambientals en la LCSP per a incloure les lingüístiques, com diu també l'article 13. 1 h), de nou molt clar.

Ací cal citar el recent i molt correcte Decret 118/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual es regula la inclusió de clàusules de responsabilitat social en la contractació pública i en les convocatòries d'ajudes i subvencions que en l'Annex II i com a criteris d'especial execució del contracte exigeix: "f) Promoció lingüística. L'empresa adjudicatària, en el seu àmbit d'actuació, i pel que fa a l'execució del contracte, adoptarà les mesures necessàries per a garantir l'oficialitat de les llengües en la publicitat, imatge, cartelleria, materials, etc. en qualsevol suport, i haurà d'utilitzar les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana. L'empresa adjudicatària en les seues relacions amb l'Administració i amb els ciutadans, escrites i orals, ha de garantir l'ús de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana. A l'efecte de comprovació, la persona responsable del contracte podrà recaptar de l'entitat adjudicatària la documentació necessària que acredite l'ús de les dues llengües oficials en els aspectes assenyalats".

En aquest sentit, va ser justament la Llei 18/2018 la que va marcar el punt d'inflexió en aquesta matèria, que ja abans va veure accions destacables del Govern valencià en el període que estudiem, capdavanteres, com l'Acord de 4 d'agost de 2016, del Consell de la Generalitat Valenciana es va aprovar la I Guia pràctica per a la inclusió de clàusules de responsabilitat social en la contractació i en subvencions de la Generalitat i el seu sector públic¹², que va ser objecte d'una actualització després de l'aprovació de la legislació estatal bàsica¹³. Per part seua, la STS de 14 de febrer de 2017 va suposar un important suport a la *contractació pública lingüísticament responsable*, la qual cosa no s'ha seguit de manera generalitzada en altres decisions més poc inclinades a aquesta mena de clàusules, sobretot en la doctrina que es deriva dels Tribunals Administratius de Recursos Contractuals. Cal destacar una vegada més la importància del Decret 61/2017, de 12 de maig perquè el seu art. 20 referit a la contractació amb criteris lingüístics va ser també anul·lat pel TSJCV.

Amb tot, la citada Llei 18/2018, de 13 de juliol i el Decret 118/2022, de 5 d'agost del Consell conformen la legislació més avançada de tot l'Estat espanyol, cosa que cal posar en valor.

¹² https://www.dogv.gva.es/datos/2016/08/17/pdf/docv_7852.pdf

¹³ En el DOGV de 18 de març de 2018, data d'entrada en vigor de la LCSP, precisament, es va publicar la II Guia de la Comunitat Valenciana per a adaptar-la a la Llei 9/2017 de Contractes del Sector Públic. https://www.dogv.gva.es/datos/2018/03/22/pdf/2018_2890.pdf

6. Conclusions i propostes de *lege ferandae*

1. La capacitat reguladora de l'Administració Pública Valenciana via reglament no sembla que pugua superar ara per ara el test de legalitat del control judicial ordinari del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, del qual són exemples l'anul·lació del decret d'usos lingüístics o el de creació de l'Oficina de Drets Lingüístics. Això suposa situar la nostra autonomia en una situació de desigualtat en la mesura en què hi ha regulacions idèntiques i que en altres Comunitats Autònomes estan plenament vigents, per exemple, el Decret 49/2018, de 21 de desembre, sobre l'ús de les llengües oficials en l'Administració de la Comunitat Autònoma dels Illes Balears. O el Decret 179/2019, de 19 de novembre, sobre normalització de l'ús institucional i administratiu de les llengües oficials en les institucions locals d'Euskadi,
2. La paràlisi normativa que això suposa només pot superar-se amb una regulació mitjançant la llei de les Corts Valencianes, de la qual cosa és un bon exemple regulador la Llei 4/2021, de 16 d'abril, de la Funció Pública Valenciana. Ara bé, no és aquesta la regulació per llei en tot cas, un remei omnímode en la mesura en què les derivacions d'ordre tècnic, les precisions jurídiques que estan en tot Reglament a vegades no poden escometre mitjançant Llei. Sense oblidar que això congela el rang regulador en una matèria amb necessitat d'adaptacions variades, en molts casos que s'han de fer ràpidament i en moltes ocasions són prou tècniques. I pel fet que tampoc res impedeix la interposició d'un recurs d'inconstitucionalitat. Amb tot hi ha encara competències autonòmiques en el cas valencià per explorar o exercir que poden donar lloc a normes de molt bona tècnica legislativa perfectament exportables al nostre territori, cas de la Llei 2/2016, de 7 d'abril, d'Institucions Locals al País Basc, en aquest cas per superar la pobra Llei 8/2010, de 23 de juny, de Règim Local de la Comunitat Valenciana.
3. El legislador autonòmic, com a poder públic, també està subjecte a la Constitució, la Llei i el Dret, i a la interpretació que faça el Tribunal Constitucional. En aquest sentit, en temes lingüístics hi ha una clara regressió jurisprudencial des de la STC 31/2010, de 28 de

juny sobre l'Estatut de Catalunya que assumeix que “la regulació de la cooficialitat lingüística no pot imposar la primacia d’una de les llengües oficials en relació amb una altra, ni suposar una postergació o menyscapse d’alguna d’elles. Per tant, la cooficialitat ha de subjectar-se a un patró d’equilibri o igualtat entre llengües, de manera que en cap cas ha d’atorgar-se prevalença o preponderància d’una llengua sobre una altra”, cosa que reafirma la STC 165/2013, SSTC 86/2017, FJ 6 ; 87/2017, FJ 11 , i 88/2017, FJ 5, totes elles de 4 de juliol, que diu que “des de la perspectiva constitucional, l’exercici de la potestat legislativa en matèria lingüística troba els seus límits en la necessària preservació de la garantia d’ús normal de les llengües cooficials i en la prohibició de mesures excoients, peyoratives o desproporcionades que impliquen un desequilibri per a alguna de les llengües oficials”.

4. En determinats espais de competència plena de l'Estat, cas del poder judicial o de la regulació de la llengua oficial diferent del castellà en notaries i registres, les derivacions quasi programàtiques de l'Estatut d'Autonomia queden en res si no hi ha una voluntat real de concretar-les per part de l'Administració estatal. Com ha dit el TC, el que és una legítima pretensió del legislador estatutari per a la defensa i promoció d'aquell dret lingüístic ha de ser instrumentada pel legislador estatal amb plena llibertat, la qual cosa exigeix una acció positiva per l'Administració General de l'Estat o pel legislador estatal.

En aquest sentit podrien ser útils i oportuns la signatura de convenis de col·laboració a què es refereix l'art. 47 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre de Règim Jurídic del Sector Públic. En una altra possibilitat, no descartable, podrien ser oportuns per a facilitar la tasca de gestió, traducció de documentació al valencià en seu judicial, sense descartar l'ús d'altres mitjans com l'encàrrec de gestió de l'art. 11 de la LRJSP, tot això a fi de tindre els mitjans tècnics idonis per traduccions a la llengua pròpia oficial al País Valencià.

Bibliografia

AGIRREAZKUENAGA, I., *Diversitat i convivència lingüística*, Diputació Foral de Guipúscoa, 2003.

ALCARAZ RAMOS, M., *El règim jurídic dels llengües a la Comunitat Valenciana*, Universitat d'Alacant, 1999.

"Problemes jurídics al voltant de la denominació de la llengua pròpia en l'Estatut d'Autonomia valencià", *Revista de Llengua i Dret*, núm.26, desembre, 1996.

AMOEDO-SOUTO, C. A., "Les clàusules lingüístiques en la contractació pública». *Revista Basca d'Administració Pública*, núm. 111, 2018, pàg. 19-57.

«La normalización lingüística a través de la contratación pública también es posible: comentario a la STS de 14 de febrero de 2017». *Observatori de la Contractació Pública*, de 22/05/2017.

ASENSI SABATER, J., *Comentaris a l'article 7*, en MARTÍN MATEO, R. (Dir.) *Comentaris a l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Autònoma Valenciana*. Ministeri d'Administració Territorial-Institut d'Estudis d'Administració Local, Madrid, 1985.

BOIX i PALOP, A., *La regulació jurídica de l'ús institucional del valencià al si dels administracions públiques valencianes*, Càtedra de Drets Lingüístics de la Universitat de València, 2020.

<https://www.uv.es/cadrelin/sisellibre.pdf>

MARZAL RAGA, R. "Crònica legislativa de la Comunitat Valenciana", *Revista de Llengua i Dret*, 73, 2020.

NOGUEIRA LÓPEZ, A., "Socioeconomia i llengua: entre la protecció pública i l'autonomia privada", *Revista de Llengua i Dret*, núm. 72, 2019.

OCHOA MONZÓ, J., "El valencià a l'àmbit jurídic de notaries i registres", *Llibre Blanc de l'ús del valencià, Acadèmia Valenciana de la Llengua*, València, 2008, pàg. 231-241.

«Notes bàsiques (i ràpides) sobre el procés de reforma de l'Estatut d'Autonomia del País Valencià».

En FORCADELL SAPORT, J. V. i ISABEL I VILAR, F.,

(ed.). *A Alacant, en valencià. Observatori de la Llengua (2003/2005)*, Universitat d'Alacant, 2007.

Les clàusules lingüístiques en la contractació pública,

https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/112978/1/ochoa_les-clausules-linguistiques-en-la-contractacio-publica.pdf

POUJOLRÀS, A. i PONS PARERA, E., "Jurisprudència del Tribunal Suprem, segon semestre 2021", *Revista de Llengua i Dret*, núm. 77, 2022, pàg. 248-255.

PONS PARERA, E., *La jurisprudència del tribunal constitucional i la garantia dels drets lingüístics a l'estat espanyol*, Càtedra de Drets Lingüístics de la Universitat de València, 2020.

<https://www.uv.es/cadrelin/setellibre.pdf>

TASA FUSTER, V., "Ideologia, jerarquia lingüística i jurisprudència constitucional a Espanya", *Revista de Llengua i Dret*, 76, 2021.

<https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2022/02/24/oficina-de-drets-linguistics-de-la-generalitat-valenciana-despres-de-la-sentencia-1357-2021-del-tribunal-suprem-vicenta-tasa-fuster/>

TOLÍVAR ALAS, L., *Les llibertats lingüístiques*, IEAL, Madrid, 1987.